

1) Írd le szótagokra bontva a következő szavakat!¹

fiaié, különbség, madzag, András, egyes, ostrom, edzés, lándzsa

2) Írd le szótagolva a következő szavakat!²

napernyő _____

feladat _____

gyümölcsíz _____

jégeső _____

mégis _____

megoldás _____

legügyesebb _____

felemel _____

3) Írd le szótagolva a következő szavakat!³

halló _____

puttony _____

hattyú _____

asszony _____

reccsen _____

¹ Bevezető feladat

² Összetett szavak elválasztása

³ Hosszú msh.-t tartalmazó szavak elválasztása

roppan _____

pattan_____

4) Írd le szótagolva a következő régies magyar betűket tartalmazó családneveket!⁴

Bessenyei, Eötvös, Kölcsey, Gaál, Wesselényi, Eördögh, Csathó, Vörösmarty,
Weöres, Kossuth

5) Szótagold az idegen írásmódú szavakat az összes lehetséges helyen!⁵

Richárd _____

maximum_____

technika _____

orchidea _____

6) Vannak szavak, amelyeknek azonos az alakjuk, jelentésük azonban eltérő. Jelentésüknek megfelelően sokszor az elválasztásuk is kétféle. Válaszd el a jelentésük szerint az alábbi szavakat!⁶

megint: _____

karóra: _____

legelőre: _____

elég: _____

⁴ Régies családnevek elválasztása

⁵ Idegen eredetű szavak elválasztása

⁶ Azonos alakú szavak elválasztása több módon

7) Figyeld meg az alábbi szavakat! Az elválasztás szabályai alapján sorold be mindegyiket a megfelelő csoportba!⁷

András, hallás, edzés, fiúk, szemüveg

- a. vasorrú: _____
- b. kender: _____
- c. órás: _____
- d. kertben: _____
- e. teát: _____

8) Melyik szó van előbb a helyesírási szótárban? Jelöld, hogy 1 vagy 2!⁸

1	2	Tippek
harapós kedvű	harapófogó	
ének-zene óra	energia	
Kalotaszeg	kalóz	
Eger	éger	
Eötvös	öreg	
lakott hely	laktanya	

9) Pipáld ki annak a tanulónak a nevét, aki helyesen sorolta betűrendbe a szavakat! A hibás sor szavait írd le helyes betűrendben!

- Emese: farkas, fáradozik, fasor, fátyol, fattyú, fapapucs
- Zénó: nád, napközi, nápolyi, néma, nemes, Nógrád
- Márk: kis kezdőbetű, kiskereskedő, Kodály, kolléga, kolera, Kossuth
- Maja: emlős, ének, Eötvös, érc, Erdély, Érdmindszent

Javítás:

.....

10) Jelöld számozással (1. és 2.), hogy a szópárok tagjai közül melyik van előbb!

- a. álom ____ - alom ____ b. túros ____ - túrós ____ c. kérek ____ - kerék ____
- d. való ____ - való ____ e. kerek ____ - kérek ____

⁷ Logikai gondolkodást igénylő feladat (Megoldás: vasorrú – szemüveg, kender – hallás, órás – edzés, kertben – András, teát – fiúk)

⁸ Bevezető feladat - betűrend

11) A szavak, kifejezések mögött álló számokat írd le olyan sorrendben, ahogyan a betűrend megköveteli!⁹ Pl.: Béla (1), Bálint (2), Benedek (3), Béni (4), Barna (5):

2,5,1,3,4

a. Cholonky (1), Czuczor (2), Csáky (3), Cimbalmos (4), Cukor (5), Csáki (6):

b. Kiss (1), Kiss Ella (2), Kiss Elemér (3), Kis (4), Kisfalvy (5):

c. Pest (1), Pestszentlőrinc (2), Pest -Buda (3), Pest megye (4) Pesti Magyar Színház (5):

d. A Pál utcai fiúk (1), A kőszívű ember fiai (2), Az arany ember (3), A beszélő köntös (4)

A kis herceg (5): _____

12) Törd fel a kódot, és egy népszerű regénysorozat főhősének nevét kapod! A számok azt jelölik, hogy a betű hányadik helyen áll a teljes magyar ábécében.¹⁰

14 1 30 30 42

28 24 33 33 9 30

⁹ Kivételek betűrendbe állítása (Útmutatóban a táblázat tartalmazza az ide tartozó szabályt.)

¹⁰ Logikai gondolkodást igénylő feladat! Megoldás: Harry Potter

1. feladatsor Útmutató

- A feladatlap az elválasztást és a betűrendbe állítást gyakoroltatja be a gyerekekkel. Ezt a tananyagot az 5. évfolyam elején tanulják.
- A két tananyagot célszerű külön venni, az első órában az elválasztást, a másodikban pedig a betűrendet gyakoroltatni.
- Mindkét témánál az első feladat bevezető feladat, amit magyarázat nélkül oldhatnak meg a tanulók.
- Mivel 5. osztály év elején tanulták, ezért előfordulhat, hogy a kivételeket nem tudják, ezt át kell velük ismételni!
- Tipikus hiba szokott lenni, hogy az elválasztásnál a dz és dzs betűt külön veszik, erre érdemes felhívni a figyelmet.
- A betűrendbe állításkor a rövid és hosszú magánhangzóknál szoktak a legtöbben hibázni, fontos kiemelni itt is a szabályt nekik, hogy csak abban esetben teszünk különbséget, amikor a mássalhangzók is megegyeznek a szóban (kerek – kérek).
- Mindkét témakörnél az utolsó feladatok logikai gondolkodást igénylő feladatok, azokra mindenképpen érdemes időt szánni, mert a felvételin sokszor így jelennek meg ezek a témakörök. A 13. feladatban fontos kihangsúlyozni, hogy a teljes magyar ábécét kell alapul venni.

Szabályok

Az elválasztás szabályai	
Egyszerű közsavak és tulajdonnevek	A szótagolás szabályai szerint. Pl. <i>ka-to-na</i> .
Kettő vagy több mássalhangzó egymás mellett	A hosszú kétjegyű mássalhangzók elválasztásakor nem érvényesül az egyszerűsítés elve. Pl. <i>asz-szony, poty-tyan</i> . A két mássalhangzó külön szótagba kerül. Pl. <i>And-rás, pénz-zért</i> .
Összetett szavak	Az összetétel határán és a szótagolás szabályai szerint. Pl. <i>rend-őr-a-u-tó, mint-egy, vas-aj-tó</i> .
Igékötős szavak, leg- előtag	Az összetett szavakra vonatkozó szabály szerint. Pl. <i>el-í-tél, meg-e-lő-zés, fel-ad, leg-na-gyobb</i> .
Azonos alakú szavak	A jelentésnek megfelelő szabály szerint. Pl. <i>fel-ül/fe-lül</i> .
Többjegyű régies betűt tartalmazó szavak	A kiejtésnek megfelelően. Pl. <i>Weö-res, Thew-rewk</i> .
Idegen írásmódú szavak	A magyar kiejtésnek megfelelően. Pl. <i>Wa-shing-ton, pe-ches</i> .
Többjegyű betűk	A betűjegyet nem lehet szétválasztani. Pl. <i>do-dzsem, e-dzés</i> .

BETŰREND, ELVÁLASZTÁS – A betűrendbe sorolás legfontosabb szabályai	
Különböző betűvel kezdődő szavak	A szavakat az első betűk ábécébeli helye szerint soroljuk betűrendbe. Pl. <i>billentyű, hátizsák, írógép, kar, papír.</i>
Kis- és nagybetűk	Betűrendbe soroláskor általában nem teszünk különbséget a kis- és a nagybetűk között. Pl. <i>cselló, Csokonai Vitéz Mihály, cső, Csukás István, csütörtök.</i>
Kettőzött betűk	A kettőzött betűk első és második írásjegye külön-külön betűnek számít a besorolásban (bb = b + b; ccs = cs + cs). Pl. <i>ormány, oroszlán, orr, ország, orvos.</i>
Azonos betűvel kezdődő szavak	Ha a szavak azonos betűvel vagy betűkkel kezdődnek, a sorrendet az határozza meg, hogy hol helyezkedik el az ábécében az első nem azonos betű. Pl. <i>találgat, terepszínű, titok, töpreng, tücsök.</i>
Rövid-hosszú magánhangzók	A magánhangzók rövid és hosszú változatát jelölő betűk azonos értékűnek számítanak. A rövid magánhangzós szó kerül viszont előbbre olyankor, ha két szó betűsora csak az azonos magánhangzók időtartamában tér el. Pl. <i>szel, szél, szelel, szeles, szelés, széles, szelet.</i>
Több szóból álló kifejezések	Betűrendbe sorolásukkor a szóközöket nem vesszük figyelembe. Pl. <i>Tiszafüred, Tiszahát, Tisza Kálmán, Tiszántúl.</i>
Régies írású magyar családnevek és idegen betűket tartalmazó szavak	A régies írású magyar családnevekben levő kétjegyű betűket és az idegen szavakban előforduló idegen betűket elemeikre bontjuk a besorolásukkor. Pl. <i>enyv, Eötvös József, eper, séta, Shakespeare, síel.</i>